

BOGDAN NEY
czł. koresp. PAN
Instytut Geodezji i Kartografii

**PROFESOR WOJCIECH JANUSZ – INŻYNIER GEODETA,
WYBITNY UCZONY, UZNANY INNOWATOR**

Szkic biograficzny na 70-lecie urodzin i 50-lecie pracy zawodowej

Wojciech Janusz urodził się 2 lutego 1931 roku w Warszawie. W stolicy spędził dzieciństwo, młodość i całe dotychczasowe życie. W roku 1951 ukończył w Warszawie Państwowe Liceum Miernicze; był prymusem, co potwierdzone zostało dyplomem przodownika nauki i pracy społecznej. Trudne ówczesne warunki materialne, a także ciekawość i pasja zawodowa młodego technika sprawiły, że zaraz po maturze podjął pracę w Dowództwie Wojsk Lotniczych. Dzięki temu już w wieku 70 lat legitymuje się Jubilat 50–letnią aktywnością zawodową. W tej pracy jako technik geodeta był czynny od czerwca do sierpnia 1951 roku, po czym – po krótkich wakacjach – rozpoczął studia na Wydziale Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej. Ukończył je 8 marca 1956 roku z tytułem zawodowym magistra inżyniera. Pracę dyplomową na temat *Metody badania odkształceń za pomocą wydłużonych konstrukcji geodezyjnych (ze szczególnym uwzględnieniem odkształceń tuneli komunikacyjnych)* wykonał pod kierunkiem prof. Tadeusza Lazzariniego. Już w czasie studiów Wojciech Janusz podjął pracę dydaktyczną; w latach 1952–1956 był zastępcą asystenta, a następnie asystentem w Zakładzie Geometrii Wykreślnej na Wydziale Inżynierii Sanitarnej PW. Po ukończeniu studiów w 1956 roku, mgr inż. Wojciech Janusz rozpoczął swą długoletnią pracę w resortowym Instytucie Geodezji i Kartografii. W jej początkach, w latach 1956–1957, był równocześnie zatrudniony na pół etatu w Dziale Naukowo-Badawczym Centralnego Biura Studiów i Projektów Budownictwa Wodnego HYDROPROJEKT. W Instytucie Geodezji i Kartografii Jubilat przeszedł wszystkie szczeble kariery zawodowej; w latach 1957–1958 był starszym asystentem, w latach 1958–1971 adiunktem, w latach 1971–1978 docentem, a od roku 1978 jest profesorem. Od roku 1969 do roku 1971 Jubilat kierował Zakładem Geodezji Gospodarczej w IGiK, a od roku 1974 kieruje Zakładem,

który do roku 1977 nosił nazwę Zakładu Geodezji Inżynierskiej, a od roku 1977 jest Zakładem Geodezji. Pracę w Instytucie Jubilat godził okresowo z innymi zajęciami. I tak, w latach 1971–1979 był redaktorem działu w *Przeglądzie Geodezyjnym*, a w latach 1979–1988 pełnił funkcję naczelnego redaktora tego miesięcznika. W okresie 1974–1978 Jubilat był zatrudniony dodatkowo na stanowisku docenta w ówczesnej Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.

Doktorat nauk technicznych w zakresie geodezji i kartografii uzyskał Jubilat 30 maja 1964 roku na Wydziale Geodezji i Kartografii PW. Promotorem w Jego przewodzie doktorskim był prof. Tadeusz Lazzarini, a rozprawa miała tytuł *Zagadnienie automatycznego wyznaczania odkształceń budowli przy pomocy modelu konstrukcji geodezyjnej w postaci stałej instalacji zespołu urządzeń pomiarowych*.

Stopień doktora habilitowanego nadała Mu ta sama Rada Wydziału 7 czerwca 1971 roku na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. *Geodezyjna interpretacja wyników pomiaru przemieszczeń*.

Tytuł profesora nadzwyczajnego uzyskał Jubilat uchwałą Rady Państwa, podjętą 14 września 1978 roku, a tytuł profesora zwyczajnego uchwałą tejże Rady z 15 kwietnia 1987 roku.

Profesor Wojciech Janusz specjalizuje się w geodezji inżynierskiej, jednak Jego zainteresowania i osiągnięcia naukowe, poparte głęboką wiedzą i rozległą praktyką, dotyczą szerokiego zakresu problematyki geodezyjnej. Pierwsze publikacje Jubilata dotyczyły różnych zagadnień geodezji stosowanej. I tak, w roku 1953 Wojciech Janusz opublikował w *Przeglądzie Geodezyjnym* nomogram do obliczania poprawki kierunku na mimośród, a w roku 1958 również w tym miesięczniku – tablice 5-cyfrowe funkcji sinus i cosinus. Warto podkreślić, że te publikacje powstały jeszcze w trakcie studiów. Niemal zaraz po uzyskaniu dyplomu PW Jubilat opublikował w wydawnictwie *Prace IGiK*, dwa poważne artykuły naukowe: *Zagadnienie ekonomii pracy przy wyrównaniu sieci geodezyjnych metodą spostrzeżeń pośredniczących* (1956 z. 2 (9)) oraz *Badania terenowe konstrukcji ciągu poligonowego prostoliniowego i równobocznego oraz wnioski z tego badania* (1956 z. 2 (9)). W następnym roku, 1957, ukazały się kolejne prace Jubilata: *Zagadnienie jednolitej instrukcji technicznej* (*Prace IGiK* z. 1(10)) oraz *Jednoczesne wyrównanie azymutów i współrzędnych węzłowych w siatkach poligonowych* (współautorstwa Jerzego Gaździckiego, *Prace IGiK* z. 3(12)). Były one zwiastunem późniejszych, licznych publikacji Jubilata, stanowiących Jego istotny wkład w geodezję stosowaną, a zwłaszcza w metodykę i technikę pomiarów inżynierskich. Nie będę dokonywać w tym szkicu szczegółowego przeglądu dorobku Jubilata; ograniczę się do pewnego jego usystematyzowania oraz zwrócenia uwagi na te węzłowe prace prof. Wojciecha Janusza, które weszły na trwałe do arsenału zasad, metod i technik geodezji inżynierskiej.

Otóż główne kierunki naukowej działalności Jubilata w Jego 50-letnim dorobku twórczym można ująć tak:

- 1 – rozwijanie i systematyzowanie teoretycznych podstaw pomiarów, obliczeń, określania dokładności wymaganych z punktu widzenia tolerancji wymiarów i pozycji w budownictwie i mechanice oraz oceny uzyskiwanych dokładności;
- 2 – mechanizacja i automatyzacja prac pomiarowych i obliczeniowych w zakresie wyznaczania przemieszczeń i odkształceń obiektów budowlanych;
- 3 – opracowanie metod identyfikacji punktów stałych i przemieszczeń punktów poruszanych, a także interpretacja geometryczna wyznaczanych przemieszczeń;
- 4 – badania związków deformacji budowli z ich obciążeniem oraz opracowywanie metod i aparatury do geodezyjnego wyznaczania przemieszczeń i odkształceń budowli nietypowych.

Ten ostatni kierunek, obecny już wcześniej w działalności naukowej i innowacyjnej Jubilata, zyskał na znaczeniu praktycznym i został przez Niego, a także przez innych specjalistów w kraju, istotnie rozwinięty w ostatnich latach, w związku ze zdarzeniami nadzwyczajnymi, niekiedy o charakterze katastrofalnym, towarzyszącymi budowie obiektów użyteczności publicznej w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących, starych budynków.

Głównym elementem oryginalności podejścia Jubilata w badaniach naukowych i pracach rozwojowych przez Niego inicjowanych i prowadzonych było i jest ujmowanie metodyki i zakresu prac geodezyjnych tak z punktu widzenia wymagań wynikających z normatywów obowiązujących przy budowie i eksploatacji obiektów, jak i z punktu widzenia technicznych możliwości realizacji prac pomiarowych. Inaczej można to podejście wyrazić jako racjonalne dostosowanie prac geodezyjnych do istotnych potrzeb budowy i eksploatacji obiektów przemysłowych i inżynierskich. Prace te muszą być programowane, projektowane i wykonywane w taki sposób, aby były w maksymalnym stopniu przydatne w budownictwie, a nie ograniczone (subiektywnie) konwencjonalnymi metodami i technikami geodezyjnymi. To podejście skłania do poszukiwania metod i technik nowych, niekonwencjonalnych w tych przypadkach, przecież dość licznych, w których geodezyjne metody i techniki konwencjonalne nie wystarczają do zaspokojenia potrzeb użytkowników (m.in. zleceniodawców). Przyjęcie przez Jubilata wyżej przytoczonej maksymy doprowadziło Go i Jego współpracowników do wielu nowatorskich rozwiązań metodycznych i technologicznych, opisanych w licznych publikacjach i wyrażanych materialnie w opatentowanych wynalazkach. Jubilat jest autorem i współautorem ogółem 155 publikacji, z których 32 ma charakter monografii, studiów i rozpraw, 35 to artykuły i komunikaty naukowe, a 3 to podręczniki. Jest autorem i współautorem sześciu patentów.

Ponadto napisał wiele prac informujących o postępie w dziedzinie geodezji inżynierskiej oraz opracował niepublikowane ekspertyzy.

Koronną pracą Jubilata, mającą charakter obszernej, wnikliwej monografii i jednocześnie podręcznika akademickiego, jest dzieło pt. *Geodezyjna obsługa budowli i konstrukcji* o objętości 26 arkuszy wydawniczych. Książka ta, wydana przez Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych po raz pierwszy w roku 1971, była wznowiona, jako wydanie poprawione i rozszerzone do 31 arkuszy wydawniczych, w roku 1975. Oto jak w 1976 roku ocenił to dzieło Jubilata śp. prof. Tadeusz Lazzarini, naukowy mistrz prof. Wojciecha Janusza, twórca polskiej szkoły naukowej w dziedzinie geodezji inżynierskiej i światowy autorytet w dziedzinie geodezyjnych badań odkształceń. Prof. Lazzarini pisze m.in. tak: *Treścią tej książki jest szerokie, a zarazem wnikliwe ujęcie istoty procesu geodezyjnego zabezpieczenia potrzeb budowy; dzięki temu odróżnia się ona korzystnie od wielu podręczników geodezji inżynierskiej traktujących temat głównie od strony technologicznej. Z racji charakteru podręcznikowego...książka obejmuje również zagadnienia znane, jednakże potraktowane przez Autora w sposób oryginalny. Poza tym zawiera ona liczne ustępy nie spotykane, lub potraktowane powierzchownie w innych podręcznikach, a stanowiące tu podsumowanie poprzednich badań (Autora) lub ich rozwinięcie.*

Jubilat uczestniczył aktywnie w międzynarodowej współpracy naukowej w dziedzinie geodezji inżynierskiej. W ciągu 15 lat (1975–1989) był *filarem* tematu koordynowanego przez stronę polską w programie wielostronnej współpracy naukowo-technicznej służb geodezyjnych 11 krajów. Jako międzynarodowy kierownik tego tematu ściśle współdziałałem z prof. Wojciechem Januszem i z tej pozycji mogę wyrazić wysokie uznanie wobec Jego aktywności, kompetencji i osiągnięć.

W 1985 roku Jubilat opublikował w *Pracach IGiK* polskojęzyczną mutację swego oryginalnego badania przemieszczeń poziomych w sieci testowej Near Hollister w Kalifornii (USA), wykonanego w ramach Międzynarodowej Federacji Geodetów (FIG). Ówczesny przewodniczący Grupy Studiów C FIG, śp. prof. Aleksander Płatek, tak ocenił tę pracę: *Za wybitne osiągnięcie uważam pracę ... poświęconą wyznaczaniu przemieszczeń grupy punktów sieci doświadczalnej w Near Hollister, położonej w rejonie uskoku tektonicznego. Opierając się na dostarczonym przez zespół materiale obserwacyjnym tejże sieci prof. W. Janusz przeprowadził – według własnej metody – badania ruchów punktów, w wyniku czego zidentyfikował istnienie czterech płyt tektonicznych graniczących ze sobą ... oraz obliczył ich wzajemne translacje, obroty i deformacje poszczególnych płyt, a także ujawnił specyficzne zachowanie się fragmentów tychże płyt. To osiągnięcie naukowe prof. W. Janusza uważam za poważny wkład geodezji polskiej do międzynarodowej współpracy naukowej*

nie tylko w zakresie rozwijania metodyki geodezyjnych pomiarów odkształceń, lecz także w dziedzinie badania współczesnych ruchów skorupy ziemskiej.

Wiele osiągnięć twórczych Jubilata było prezentowanych na kongresach, konferencjach i sympozjach międzynarodowych. Niektóre Jego prace zostały opublikowane w językach kongresowych na łamach wydawnictw o szerokim obiegu międzynarodowym.

Na szczególne podkreślenie w osobowości i działalności Jubilata zasługuje Jego wyjątkowo trafne wpisywanie się w potrzeby praktyki technicznej i gospodarczej. Sądzę, że bez ryzyka pomyłki można stwierdzić, iż inspiracją do wszystkich inicjatyw badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych prof. W. Janusza były i są problemy występujące w praktyce. I – co równie ważne – wszystkie istotne rezultaty prac przez Niego inicjowanych, prowadzonych i kierowanych znalazły zastosowanie w praktyce. Potwierdzają to również liczne nagrody przyznawane prof. Wojciechowi Januszowi i Jego zespołom przez naczelne i centralne organy państwowe, które zawsze warunkują taki akt stwierdzeniem *zewnątrznym* wdrożenia osiągnięć naukowych.

Jubilat poświęcił ogromnie dużo czasu, ale też swej wiedzy i doświadczenia, upowszechnianiu wyników badań poprzez instrukcje i inne przepisy techniczne oraz nadzorowi naukowemu nad geodezyjną kontrolą odkształceń wielu obiektów w kraju i w byłej Czechosłowacji. Śp. prof. Jerzy Gomoliszewski, oceniając w 1976 roku dorobek prof. Wojciecha Janusza stwierdził m.in. ... *Jego nieprzeciętną aktywność naukową i inicjatywę w podejmowaniu i rozwiązywaniu problemów jak też dużą umiejętność wykorzystywania osiągnięć różnych dziedzin nauki i techniki do rozwoju metod i instrumentów geodezyjnych.* Dalej podkreślił, że ... *prace doktorskie wykonywane pod naukową opieką [Jubilata] jako promotora dotyczą tematów bardzo ważnych z punktu widzenia teorii i praktyki geodezyjnej.*

Profesor Henryk Leśniok stwierdził w 1976 roku, że *godne uwagi są osiągnięcia [Jubilata] w zakresie adaptacji wyników badań do potrzeb gospodarki narodowej. Istota prac badawczych i wdrożeniowych [Jubilata] polega na tym, że służą one ochronie ludzi przed zagrożeniami w czasie budowy i eksploatacji obiektów inżynierskich i przemysłowych.*

Śp. profesor Zygmunt Kowalczyk wyraził w 1985 roku opinię, że *Prof. W. Janusz jest wybitnym znawcą i autorytetem naukowym przede wszystkim w zakresie geodezji inżynierskiej dotyczącej hydrotechniki i energetyki. Dominująca większość osiągnięć naukowych [Jubilata] została wdrożona i wysoko oceniana przez technologów z zakresu hydrotechniki i energetyki, o czym niejednokrotnie miałem możliwość przekonać się.*

Profesor Wojciech Janusz należy do czołówki współtwórców polskiej szkoły naukowej geodezji inżynierskiej, dobitnie zaznaczonej zwłaszcza w dziedzinie geodezyjnych badań deformacji. Tezę tę potwierdza Jego oryginalny dorobek naukowy i innowacyjny, tak wysoko oceniony w przytoczonych cytatach i opiniach wybitnych uczonych. Należy dodać, że osiągnięcia Jubilata były i są licznie powoływane w literaturze fachowej krajowej i zagranicznej.

Profesor Wojciech Janusz był promotorem następujących osób, które uzyskały stopnie doktora nauk technicznych: L. W. Spyra (w IGiK, 1976 r.), A. Knap (w IGiK, 1978 r.), M. Graliński (w ART, Olsztyn, 1980 r.), G. Kopijewski (w ART, Olsztyn, 1981 r.), B. A. Krystowczyk (w IGiK, 1982 r.), J. W. Wasilewski (w IGiK, 1993 r.). Jest to dorobek znaczący, tym bardziej, że dotyczy osoby nie będącej nauczycielem akademickim. Jubilat był wielokrotnie zapraszany do oceny rozpraw doktorskich i habilitacyjnych oraz wniosków o nadanie tytułu naukowego. Statystyka tej działalności Jubilata jest imponująca. Był recenzentem w 25. przewodach doktorskich i 25. habilitacyjnych oraz 12. wniosków o tytuł naukowy profesora i czterech – o stanowisko profesora. Cieszy się uznaniem jako recenzent wymagający, ale też wnikliwy i obiektywny.

Jubilat uczestniczy aktywnie w organizacji życia naukowego i działalności społecznej.

Jako wieloletni kierownik Zakładu Geodezji Wojciech Janusz, rozwinął do współczesnego poziomu, prowadzone od 40 lat badania metrologicznych parametrów instrumentów geodezyjnych, głównie dalmierzy elektrooptycznych, służące ich komparowaniu i atestacji. Procesem tym objęto około 4000 dalmierzy 135 typów wyprodukowanych przez kilkanaście firm światowych. W Zakładzie prowadzony jest bank danych tych dalmierzy. Najnowszym sukcesem innowacyjnym Zakładu z zakresu metrologii jest baza testowa nowego typu – w formie wieloboku zamiast odcinka prostego – zlokalizowana dzięki temu w całości na niedużym obszarze (odcinek prosty miałby długość 600 m).

W latach 1991–1996 Jubilat pełnił z wyboru funkcję przewodniczącego Rady Naukowej IGiK. Od 1974 roku jest członkiem Komitetu Geodezji PAN, w którym przewodniczył sekcji geodezji inżynierskiej. Podobną sekcję prowadził przy Zarządzie Głównym SGP-NOT. Był członkiem Zarządu Głównego SGP. Współorganizował szereg krajowych i międzynarodowych konferencji naukowo-technicznych. Od 1975 roku redagował biuletyn IGiK w *Przeglądzie Geodezyjnym*. Od 1978 roku jest zastępcą naczelnego redaktora kwartalnika Komitetu Geodezji PAN *Geodezja i Kartografia*. Należy do zespołów redakcyjnych wydawnictw IGiK. Od ponad 10. lat przewodniczy sekcji geodezyjno-kartograficznej w resortowych komisjach nagród.

Profesor Wojciech Janusz jest laureatem licznych nagród za osiągnięcia naukowe, innowacyjne i wdrożeniowe. Ostatnio, w roku 2000, uzyskał wraz z zespołem za wybitne osiągnięcia twórcze nagrodę pierwszego stopnia

ministrów Rozwoju Regionalnego i Budownictwa oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji. Z tytułu zasług w pracy zawodowej i społecznej był wyróżniony odznaczeniami resortowymi i stowarzyszeniowymi SGP i NOT oraz wpisem do księgi honorowej zasłużonych dla budownictwa. Jest odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1976 r.), Krzyżem Kawalerskim OOP (1985 r.) oraz Krzyżem Oficerskim OOP (2000 r.).

Jubilat jest żonaty od 1953 roku z panią Teresą, z domu Nyc, technikiem geodetą. Stanowią przykłądną parę małżeńską, otoczoną miłością i szacunkiem syna Jerzego, geodety, doktora habilitowanego, zatrudnionego w IGiK i córki Marii, architekta. Państwo Januszowie posiadają troje wnuków.

* * *

Pragnę na zakończenie tego szkicu wyrazić osobistą satysfakcję, że mogę w skromny sposób poprzez tę bardzo skrótową biografię uczestniczyć w wyrażeniu środowiskowego uznania wobec wybitnego Inżyniera, Uczonego i Innowatora, który święci swoje 70 urodziny i jubileusz 50-lecia pracy zawodowej. Profesora Wojciecha Janusza znam od dawna; współpracowałem z Nim jeszcze w moich *czasach krakowskich*, kiedy jako pracownik naukowo-dydaktyczny AGH zajmowałem się geodezją inżynierską, co sprzyjało naszym spotkaniom z różnych naukowych i zawodowych okazji. W tym już czasie obdarzyłem Jubilata jakże zasłużonym przez Niego uznaniem i szacunkiem. Te uczucia utrwaliły się podczas ponad 17-letniej współpracy z Jubilatem, gdy – sprawując niełatwą funkcję dyrektora Instytutu – mogłem liczyć na rzetelne, realistyczne rady i wsparcie ze strony Profesora Wojciecha Janusza, długoletniego, doświadczonego i zasłużonego członka IGiK. Wielce Szanowny i Drogi Profesorze – proszę przyjąć serdeczne gratulacje oraz życzenia wszelkiej pomyślności; składam je nie tylko od siebie, ale też w imieniu Rady Naukowej IGiK, Komitetu Geodezji PAN oraz Państwowej Rady Geodezyjnej i Kartograficznej.

BOGDAN NEY

PROFESOR WOJCIECH JANUSZ – INŻYNIER GEODETA, WYBITNY
UCZONY, UZNANY INNOWATOR

Streszczenie

Profesor zwyczajny dr hab. inż. Wojciech Janusz, urodzony w 1931 roku w Warszawie, absolwent Wydziału Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, od roku 1956 jest pracownikiem naukowym

Instytutu Geodezji i Kartografii. Legitymuje się 50. letnim stażem zawodowym. Jest wybitnym specjalistą w dziedzinie geodezji inżynierskiej i współtwórcą polskiej szkoły naukowej geodezyjnych badań odkształceń gruntu, budynków i budowli. Autor i współautor 155 publikacji, w tym 32 monografii, studiów i rozpraw oraz trzech podręczników. Wieloletni inicjator, koordynator i uczestnik programów badawczych i rozwojowych. Współtwórca sześciu opatentowanych wynalazków. Promotor w sześciu przewodach doktorskich. Laureat licznych wyróżnień, nagród i odznaczeń, w tym Krzyża Oficerskiego OOP.

BOGDAN NEY

PROF. WOJCIECH JANUSZ – ENGINEER - GEODESIST,
OUTSTANDING SCIENTIST, KNOWN INNOVATOR

A b s t r a c t

Prof. Dr. Wojciech Janusz, born in 1931 in Warsaw, graduated from the Faculty of Geodesy and Cartography, Technical University of Warsaw, has been the research worker at the Institute of Geodesy and Cartography since 1956. His professional career lasts 50 years. He is the outstanding specialist in engineering geodesy and co-founder of Polish scientific school, concerning geodetic studies of ground, building and construction deformations. Author and co-author of 155 publications, including 32 monographs and studies, as well as three handbooks. Multi-year initiator, coordinator and participant of research and development programmes. Co-author of six patents. Professor conferring six doctor's degrees. Prize-winner of many awards and honours, including Officer's Cross of OOP (Order of Revival of Poland).

Translation: Zbigniew Bochenek

БОГДАН НЕЙ

ПРОФЕССОР ВОЙЦЕХ ЯНУШ – ИНЖЕНЕР ГЕОДЕЗИСТ,
ВЫДАЮЩИЙСЯ УЧЁНЫЙ, ПРИЗНАННЫЙ НОВАТОР

Р е з ю м е

Профессор, доктор технических наук, инженер Войцех Януш родился в 1931 году в Варшаве, окончил Факультет геодезии и картографии Варшавского политехнического института, с 1956 года научный сотрудник Института геодезии и картографии. Обладает

50 летним профессиональным стажем. Является выдающимся специалистом в области инженерной геодезии и одним из создателей польской научной школы геодезических исследований деформаций основания, зданий и построек. Он автор и соавтор 155 публикаций, в том 32 монографий, исследований и трактатов, а также трёх учебников. Многолетний инициатор, координатор и участник исследовательских и перспективных программ. Соавтор шести патентных изобретений. Научный руководитель шести докторских диссертаций. Лауреат многих отличий, наград и орденов, в том Офицерского креста Ордена возрождения Польши.

Перевод: Роза Толстикова

